

Posudek vedoucího

Oktábec, Petr, Emigrace z Československa do Rakouska v osmdesátých letech 20. století

Petr Oktábec si za téma své diplomové práce zvolil emigraci/exil v 80. letech. Hned na počátku lze říci, že jeho text má svá silná, ale i slabá místa.

Silnou stránkou Oktábcova výzkumu je bezpochyby nápad – téma totiž čtenáři představuje v jakési „hloubkové analýze“ na případu jedné jediné rodiny, která v 80. letech emigrovala do Rakouska, a tak lze – bohužel vesměs spíše implicitně – vysledovat, jak se pohledy na emigraci na Západ (a život v předlistopadovém Československu) liší v rámci jednoho sobě blízkého okruhu osob. Jinými slovy lze spatřit, z jakých dost nekoherentních elementů je utkávána rodinná paměť a jak lze vyprávět o jedné jediné věci naprosto rozdílné příběhy. To je bezesporu velké plus textu.

Pro takový cíl si diplomant logicky zvolil metodu orální historie. Vyzpovídal tři narátory: prarodič – rodič (emigrant) – syn (syn emigranta). Přiznává svou roli insidera, popisuje těžkosti a naopak přednosti, které tato role obnáší (byť málo konkrétně). Na tomto místě ale vzkličí první pochybnost: proč právě tito tři narátoři? Proč byla vynechána manželka emigranta, proč rodiče emigranta, jeho sourozenci atd.? Jinými slovy, vzorek narátorů působí nahodile, nekonzistentně – diplomant měl jasně zdůvodnit své preference ve výběru. Lze rovněž namítnout, že tři narátoři jsou prostě a jednoduše málo – a tato námitka nabývá na váze tím spíše, že při čtení diplomové práce vychází velice rychle na povrch, že jeden ze tří narátorů (Miroslav Stýblo – iniciátor emigrace) je výrazně preferován oproti dvěma ostatním. Chvillemi se zdá, že praktická část textu je dvěma dalšími narátory drobně komentovaný příběh jednoho emigranta, jehož výpovědi jsou nekriticky přebírány. Například se tak na mnoha místech dozvíme, že tento narátor oponoval systému, už na vojně „švejkoval“, nepodepsal prohlášení proti Chartě 77 (prý jako jediný na seznamu zaměstnanců), vzdával úctu u pomníku amerických vojáků v Plzni atd. – a najednou, když vyjížděl na dovolenou do Jugoslávie, dostal od zaměstnavatele dokument, v němž se psalo, že je bezproblémový a politicky neangažovaný (s. 81); jak jdou tyto dvě věci dohromady? A obecnější – a z toho plynoucí – poznámka: nepropadl diplomant kouzlu jednoho ze svých narátorů?

Za nepříliš dobře zvládnutou považuji teoretickou část – byť je třeba dodat, že od původní verze, kterou jsme s Petrem Oktábcem konzultovali, prodělala tato část textu významnou změnu k lepšímu. I tak ale stále působí některé teoretické kapitoly zbytečně, jako by měl spíš

zaplnit patřičný prostor. Proč se například dovídáme tak banální věci (navíc opakovaně), že po natočení rozhovoru s narátorem musí tazatel přikročit k přepisu a k analýze a že si musí být dobře vědom svých předsudků atd. (s. 19 a znovu s. 22)? Proč se nám dostane exkurzu do dějin emigrace/exilu v roce 1948 (s. 13 ad.), anebo dokonce odchodů do emigrace za vlády Habsburků v 16. století (s. 26.)? Jinými slovy, v teoretické pasáži čteme řadu stran, které nemají nic společného s meritem věci, případně by je stačilo uvést v poznámce pod čarou (pokud vůbec).

Autor ale i v teoretické části střídá horší momenty s lepšími, a tak lze ocenit velice dobře zpracovanou heuristiku a rovněž je zcela na místě rozlišení pojmů exil a emigrace, které Petr Oktábec činí (byť to opakuje na několika místech).

Závěrem lze shrnout, že práce je obhajitelná, byť má některé výše popsané systémové vady. Z toho důvodu ji komisi k obhajobě doporučuji, byť s hodnocením stupněm dobře – 3.

V Praze 24. 1. 2016

.....
PhDr. Přemysl Houda, PhD.